

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

Fijnstof emissies bij biomassa verbranding

Svend Bram

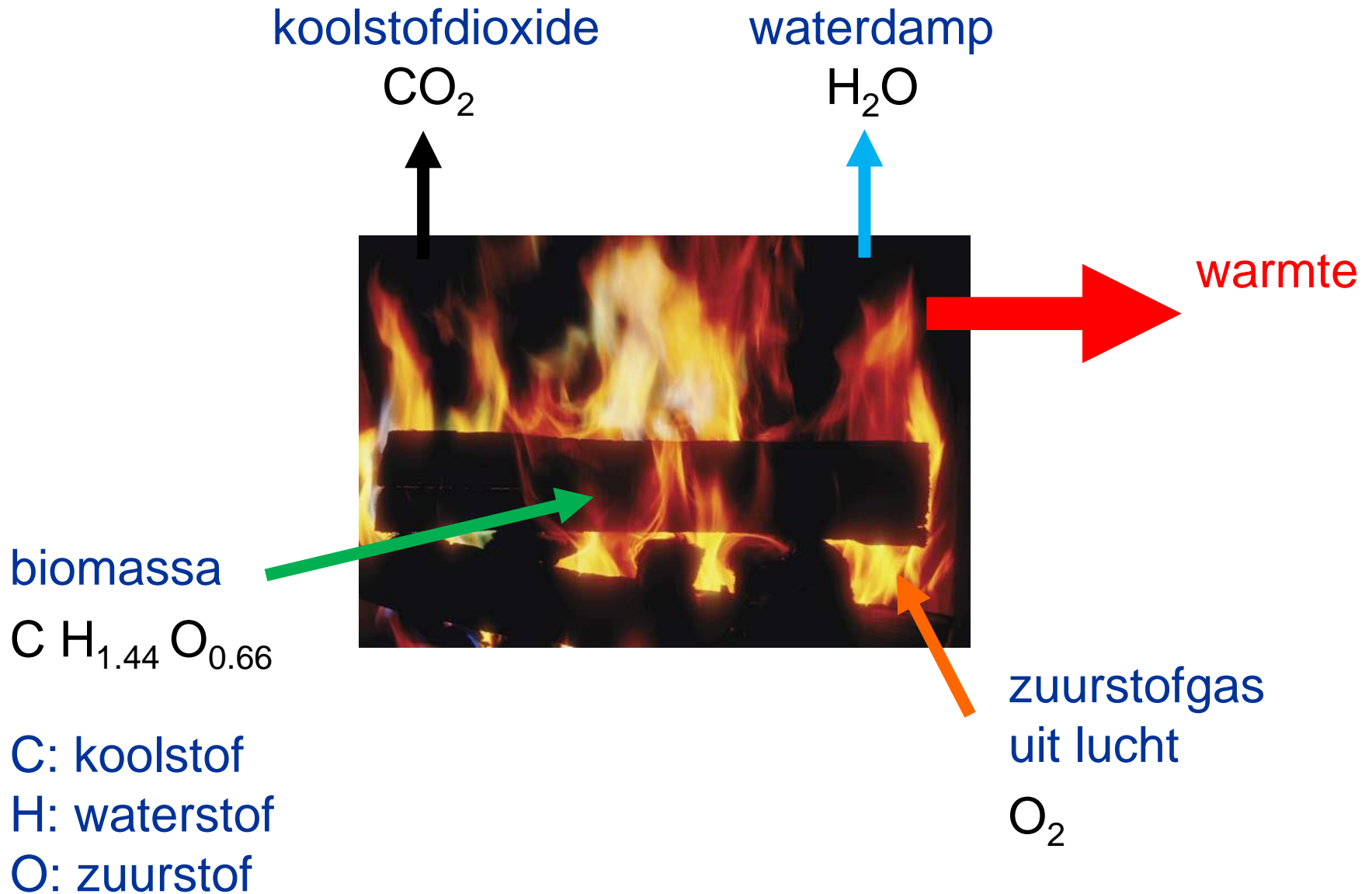
VUB

onderzoeksgroep BURN

Ademruimte. VUB-bootcamp over luchtkwaliteit in Brussel
19 september 2018

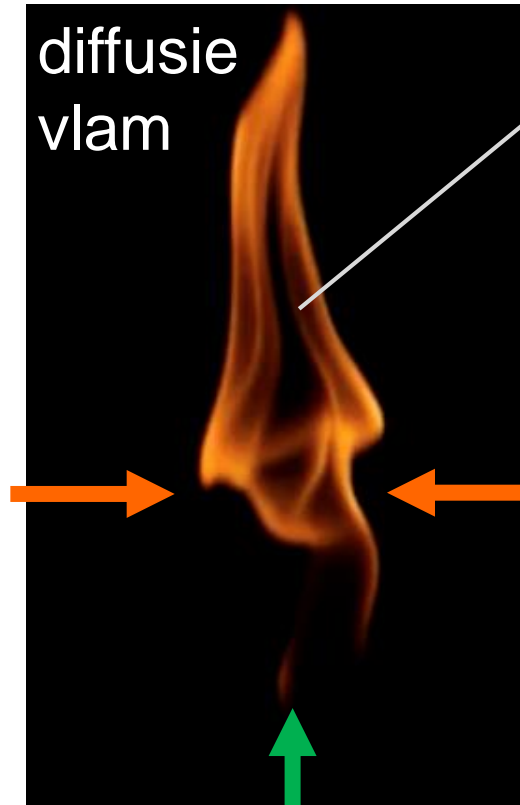
Een te eenvoudige voorstelling van de verbranding van biomassa

De verbranding van biomassa is moeilijker te controleren dan die van gas

Brandstof
+ lucht

Brandstof

ontstaan van:

- te hete of koele zones
- te rijke of arme zones

lucht

rijk = te weinig lucht
arm = te veel lucht

Wat heb je nodig voor een goede verbranding?

T T T

Temperatuur

Niet te laag, want anders emissies en teervorming

Niet te hoog, want anders emissies en smeltende assen

Tijd

Voldoende verblijftijd om te kunnen uitbranden tot CO_2
anders ongewenste emissies, bv. CO

Turbulentie

Voor goede menging, anders ongewenste emissies

Waarom komt er dus niet alleen CO₂ en waterdamp vrij?

Antwoord 1: kwaliteit verbranding is niet 100%

- brandstof en zuurstofgas die mekaar niet vinden (O₂ te kort)
- vlam te heet of koel

Antwoord 2: biomassa bevat ook andere elementen zoals stikstof, kalium, zwavel, chloor, ...
... en die gaan ook chemisch reageren

Gevolg: andere producten worden gevormd

CO

NO_x

Fijnstof = Particulate Matter (PM)

gasvormige organische verbindingen (OGC) waaronder

- polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK)
- dioxines (indien brandstof met chloor)

Waarom de focus op de emissies van fijn stof?

Gezondheidsrisico

Fijn stof

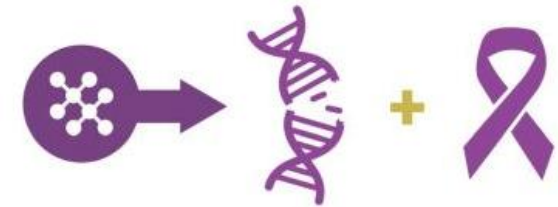
Veroorzaakt ziekten in onze luchtwegen en longen

Dioxines

Verstoren de vruchtbaarheid en het hormoon- en immuunsysteem

PAK's

Veroorzaken DNA-schade en zijn kankerverwekkend

bron www.vmm.be

Rendementsverlies installatie

Zet zich af op oppervlaktes en doet bijgevolg het rendement dalen

Impact op atmosfeer

Absorbeert zonlicht & veroorzaakt ook vorming van wolken

Wat zijn de belangrijkste eigenschappen om fijn stof te beschrijven?

Afmetingen

PM10, PM2.5, PM1, UFP

Bepalend voor de opname in ons lichaam

Chemisch samenstelling

Combinatie van organisch & niet organisch

Bepalend voor de impact op onze gezondheid

Hoeveelheid (massa of aantal)

$\text{mg/m}^3_{\text{rookgassen}}$

$\text{aantal/m}^3_{\text{rookgassen}}$

$\text{mg/MJ}_{\text{brandstof}}$

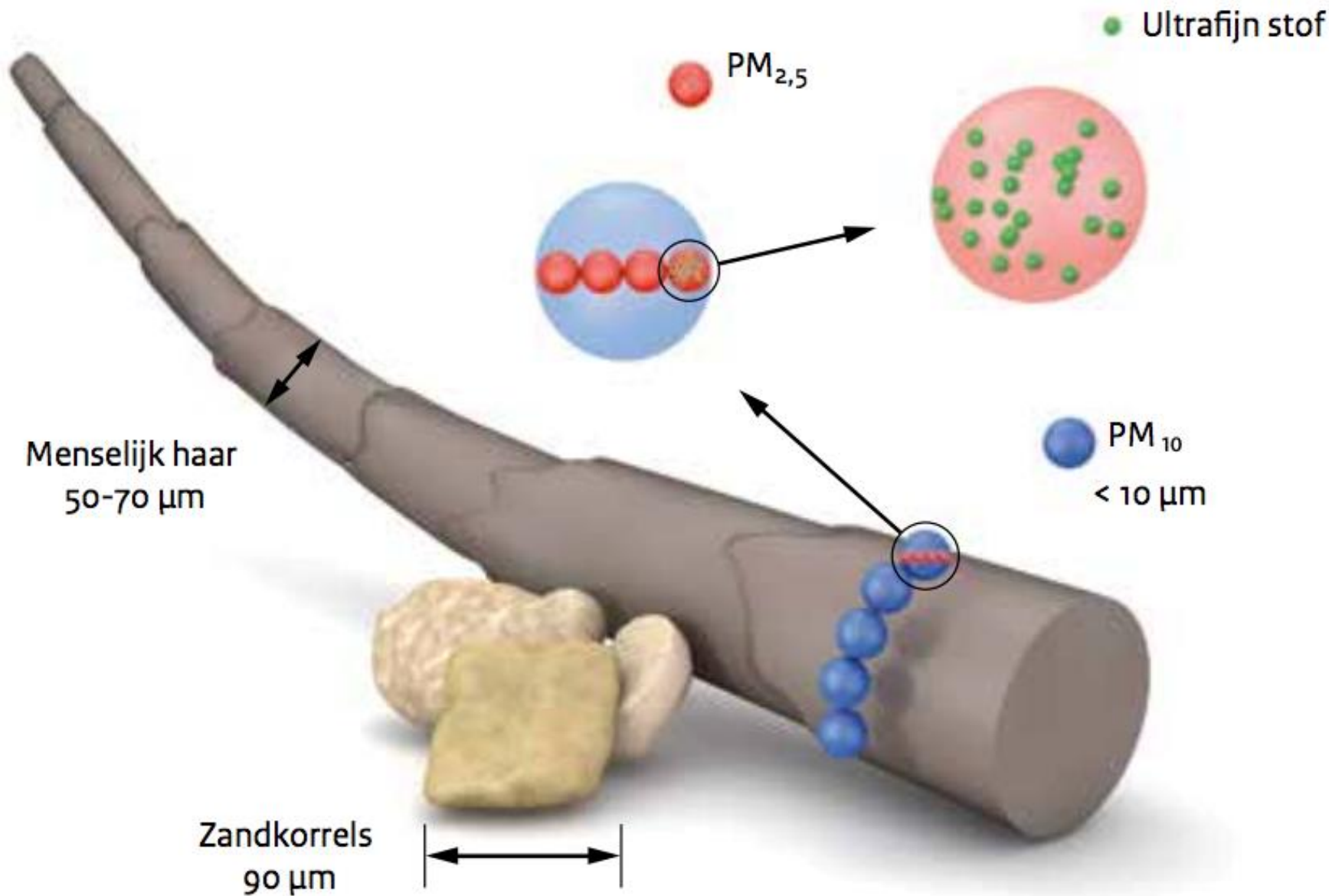
$\text{aantal/MJ}_{\text{brandstof}}$

Vorming

primair = meteen gevormd tijdens de verbranding

secundair = achteraf gevormd in de atmosfeer

Afmetingen fijn stof vergelijken t.o.v.

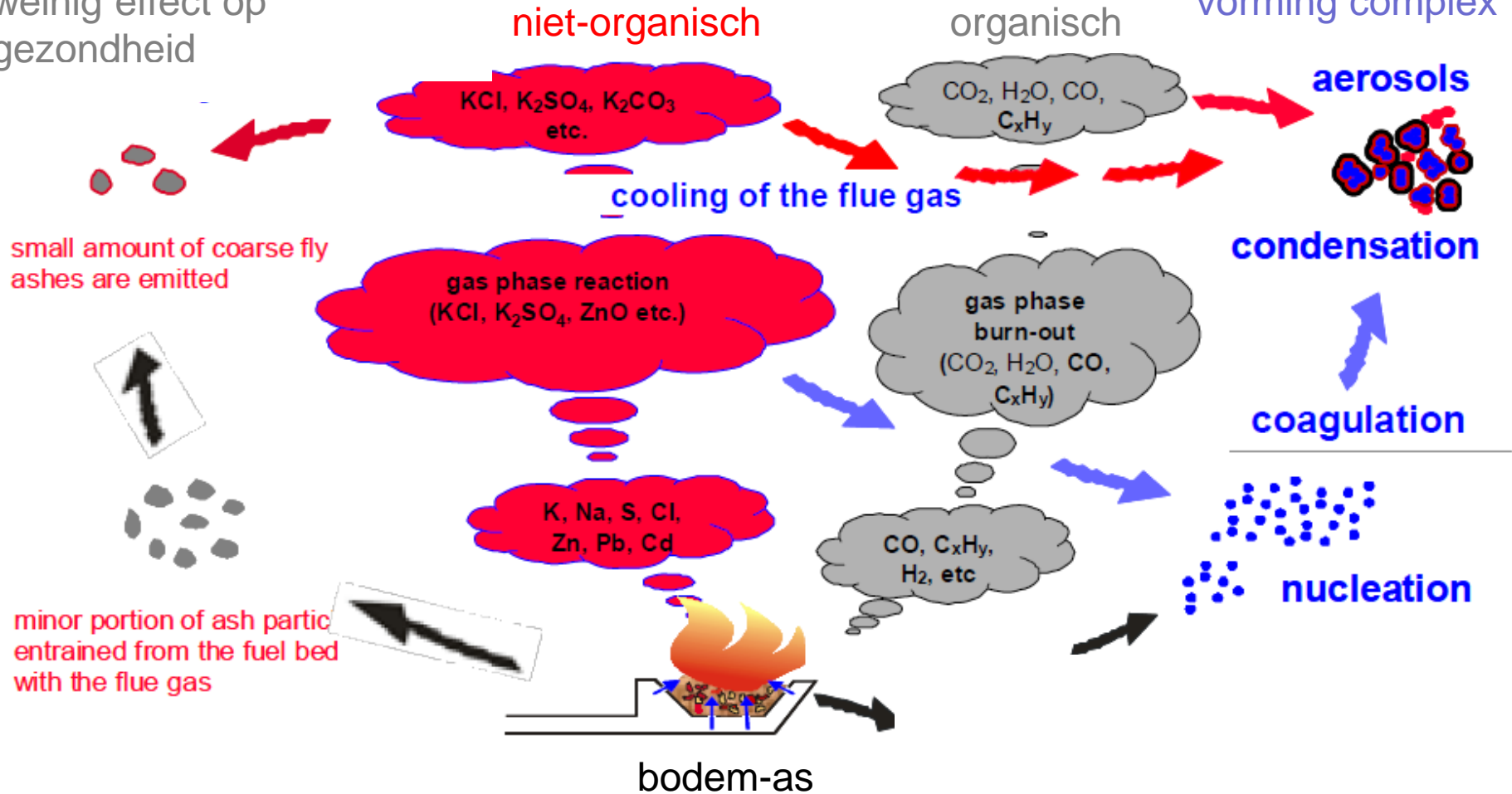

Fijnstofvorming bij residentiële verbranding is erg complex [3]

grof vliegias: 1 - 200 μm
weinig effect op
gezondheid

< 1 μm
vorming complex

vorming f.v. samenstelling brandstof:
- verdamping van K en Na
- vormen chlorides, sulfaten en carbonaten

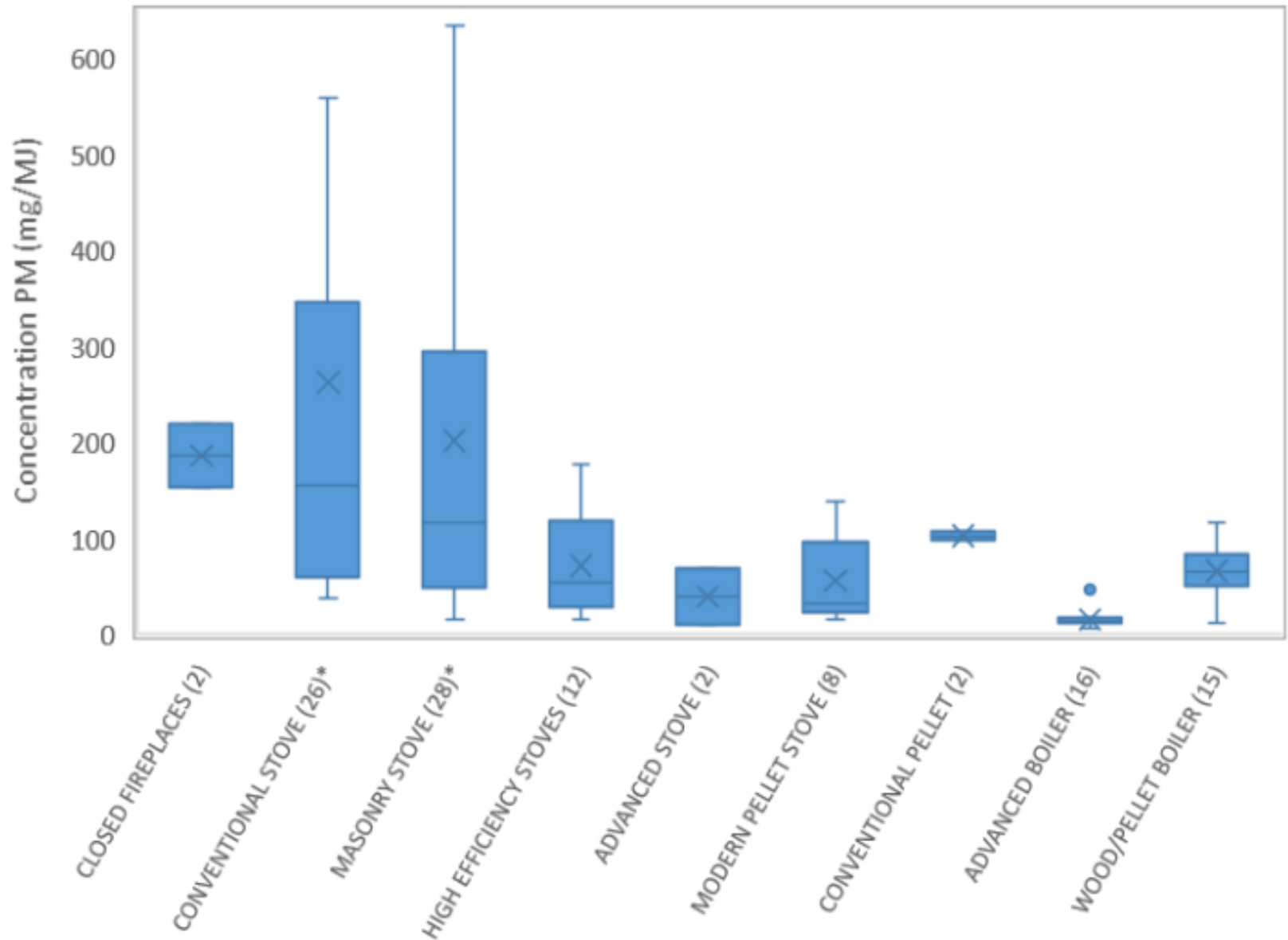
vorming f.v. kwaliteit verbranding:
- vorming van roet
- onvolledige uitbrand van gassen

Fijnstof emissies sterk functie van type verwarmingssysteem

Gemiddelde uitstoot van fijn stof (PM10-g/GJ)

Open haard	840
Houtkachel geïnstalleerd voor 2000	760
Kolenkachel (oud)	450
Houtkachel geïnstalleerd na 2000	380
Kolenkachel (modern)	240
Accumulatiekachel (bv. speksteekkachels)	95
Kachels geïnstalleerd vanaf 2017	52
Pelletkachel	29
Verwarming op stookolie	1.9
Verwarming op aardgas	1.2

Fijnstof emissies bij kachels en ketels [11]

Voorbeelden van regelgeving

Brandstofkwaliteit houtpellets (< 300 kW) [[KB 5 apr 2011](#)]

vochtgehalte < 10%

asgehalte < 1.5%

samenstelling: S, N, Cl, As, Cd, Cr, Cu, Pb, Hg, Ni, Zn

fysische eigenschappen: afmetingen, fijne fractie

Kwaliteit kleine installatie [[KB 12 okt 2010](#)]

toegestane PM emissies nieuwe toestellen in mg/Nm³

open haard < 300

ketel < 100

pellettoestel < 30

Kwaliteit grote biomassa installaties [IED: [2010/75/EU](#)]

toegestane fijnstof emissies in mg/Nm³

< 100 MW: 30

> 100 MW: 20

De EU Ecodesign richtlijn wordt binnenkort van kracht

[EU 2015/1185 voor kachels](#) vanaf 1/1/'22

[EU 2015/1189 voor ketels](#) vanaf 1/1/'20

mg/m ³	ketels (auto/hand)	houtkachels	pelletkachel
PM	40 / 60	40	20
OGC	20 / 30	120	60
CO	500 / 700	1500	300
NO _x	200 / 350	200	200

Wie kan er bijdragen tot minder fijnstof bij verbranding van biomassa?

Fabrikant

- beheer temperatuur, brandstof- en luchttoevoer
- verbeter design (CFD-simulatie)

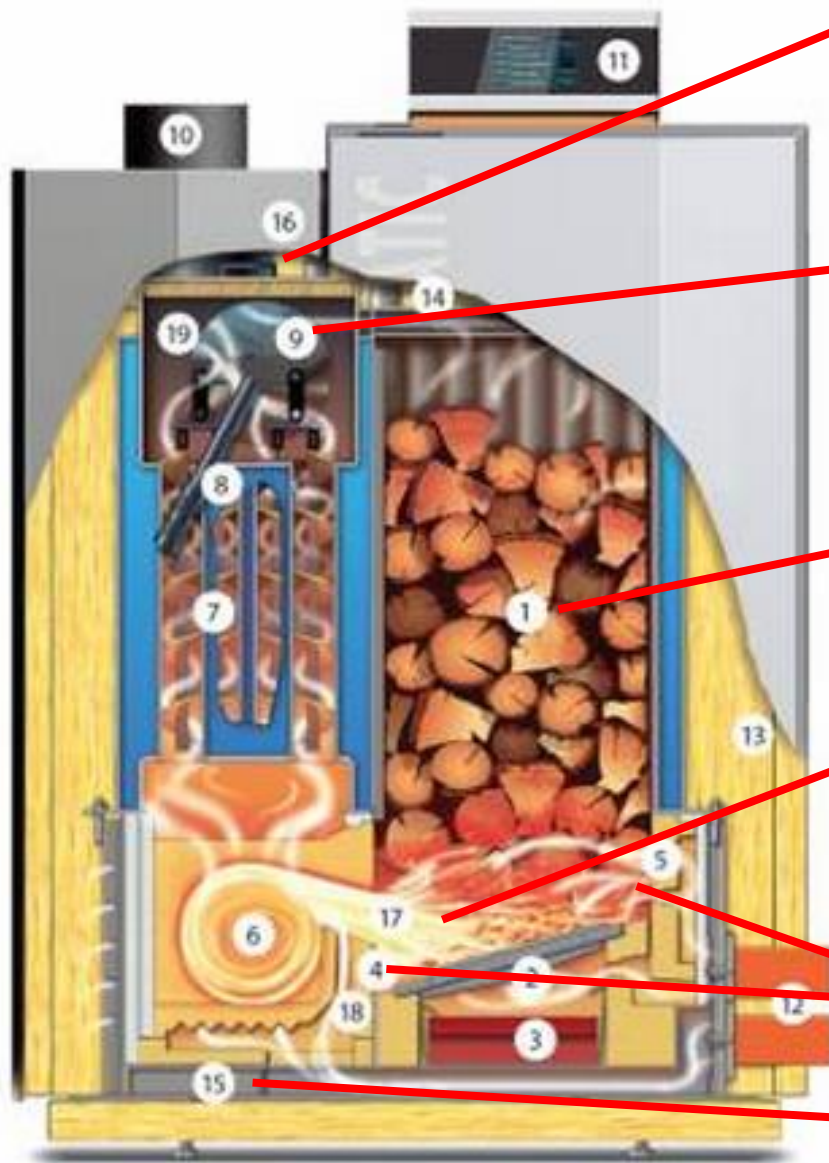
Installateur

- bouw goede installatie:
schouw, buffervat voor minder start/stops,

Gebruiker

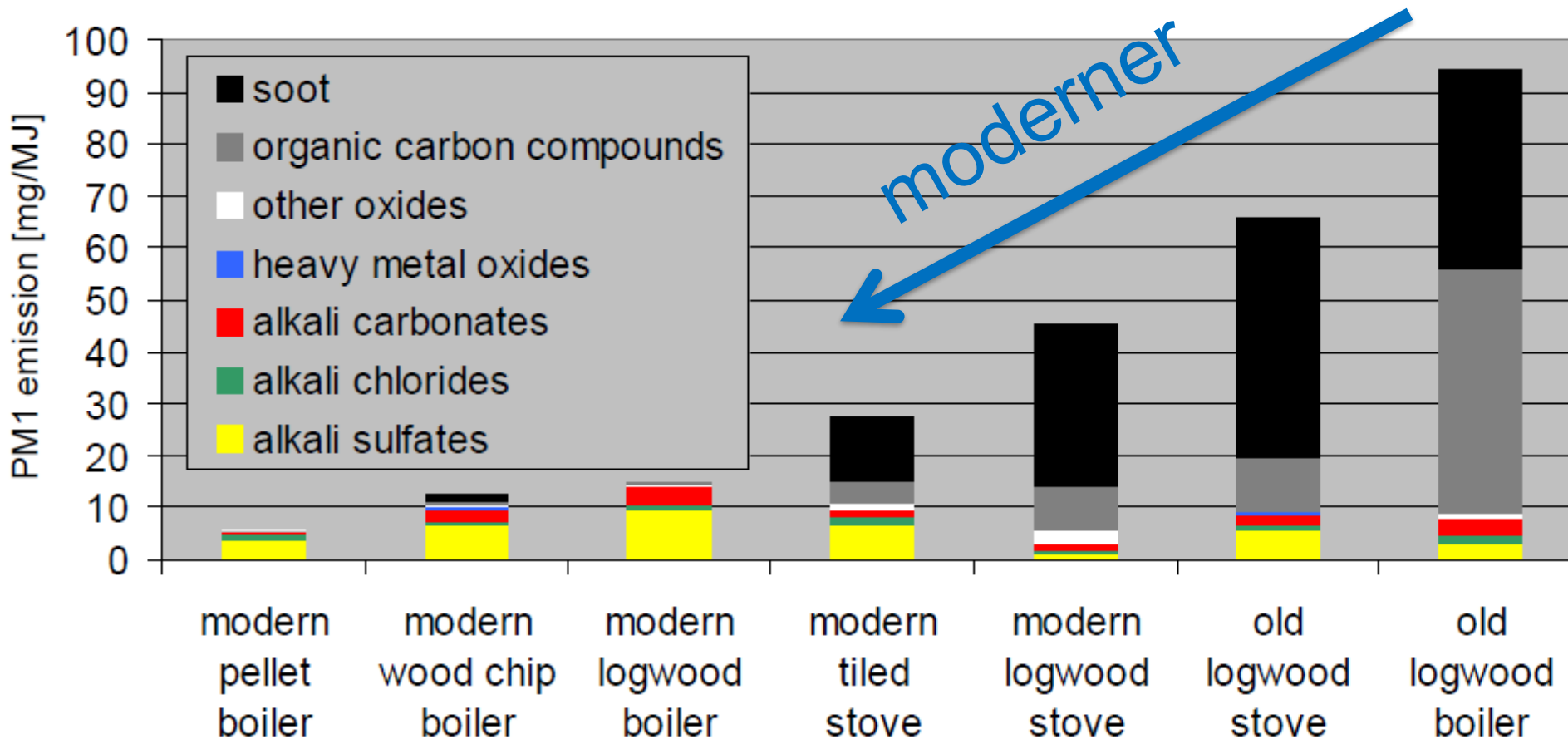
- vervang oude technologie door moderne
- gebruik geschikte brandstoffen
- bedien toestel correct: ontsteking, laden, instelling, onderhoud

Typische kenmerken van modern toestel met betere controle verbranding: vb. van stookhoutketel met O₂-sonde

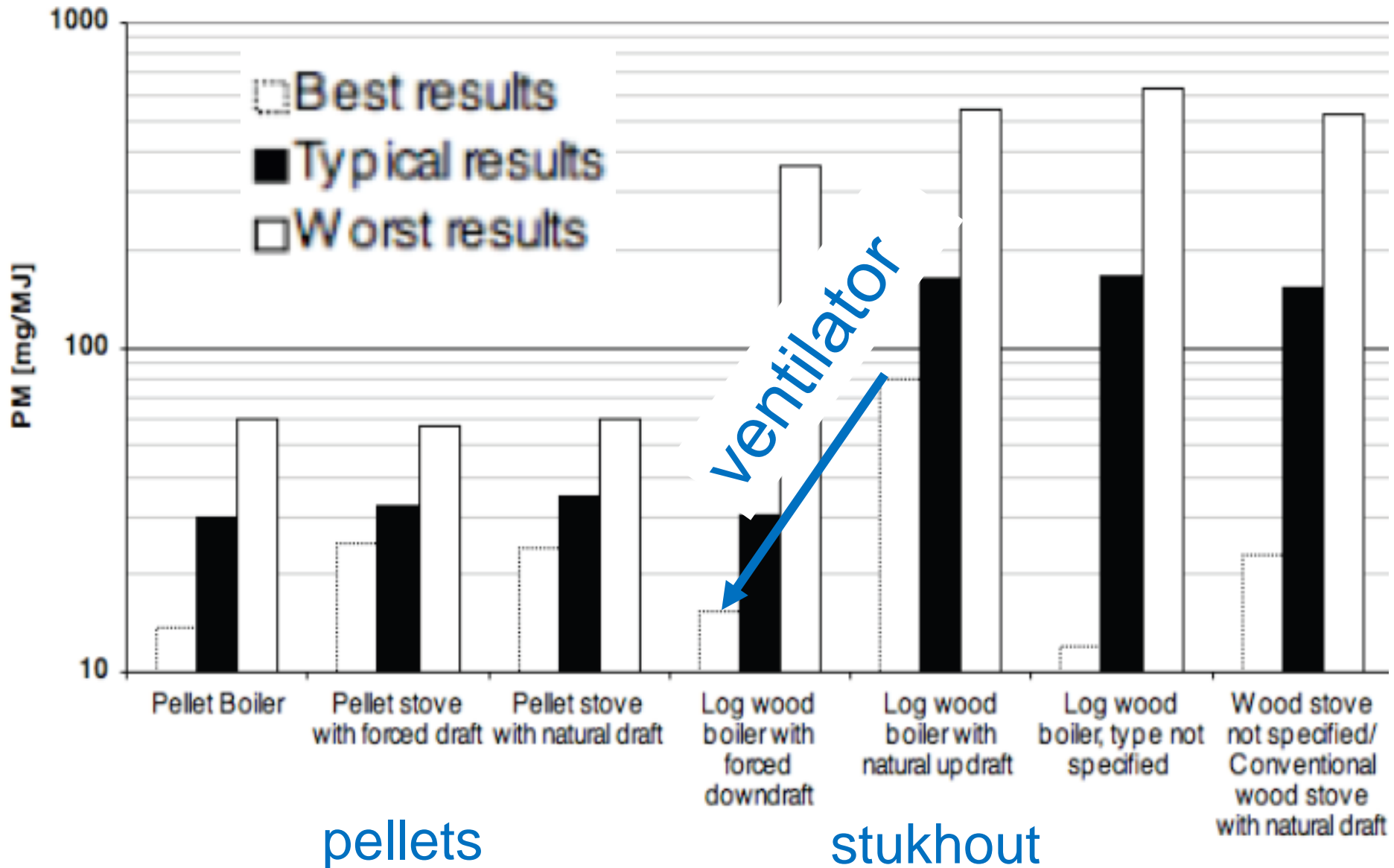
- Meten van O₂-gehalte in schouw → controle rendement
- Automatische luchttoevoer met ventilator i.p.v. natuurlijke trek
- Automatische brandstof toevoer
- Gesloten vuurhaard ipv open vuurhaard → temperatuurcontrole
- Getrapte toevoer van lucht
- Automatische ontsteking

Het aandeel roet en organische verbindingen is veel lager indien men moderne technologie gebruikt

Moderne technologie en het correct gebruik ervan doen fijnstof emissies afnemen

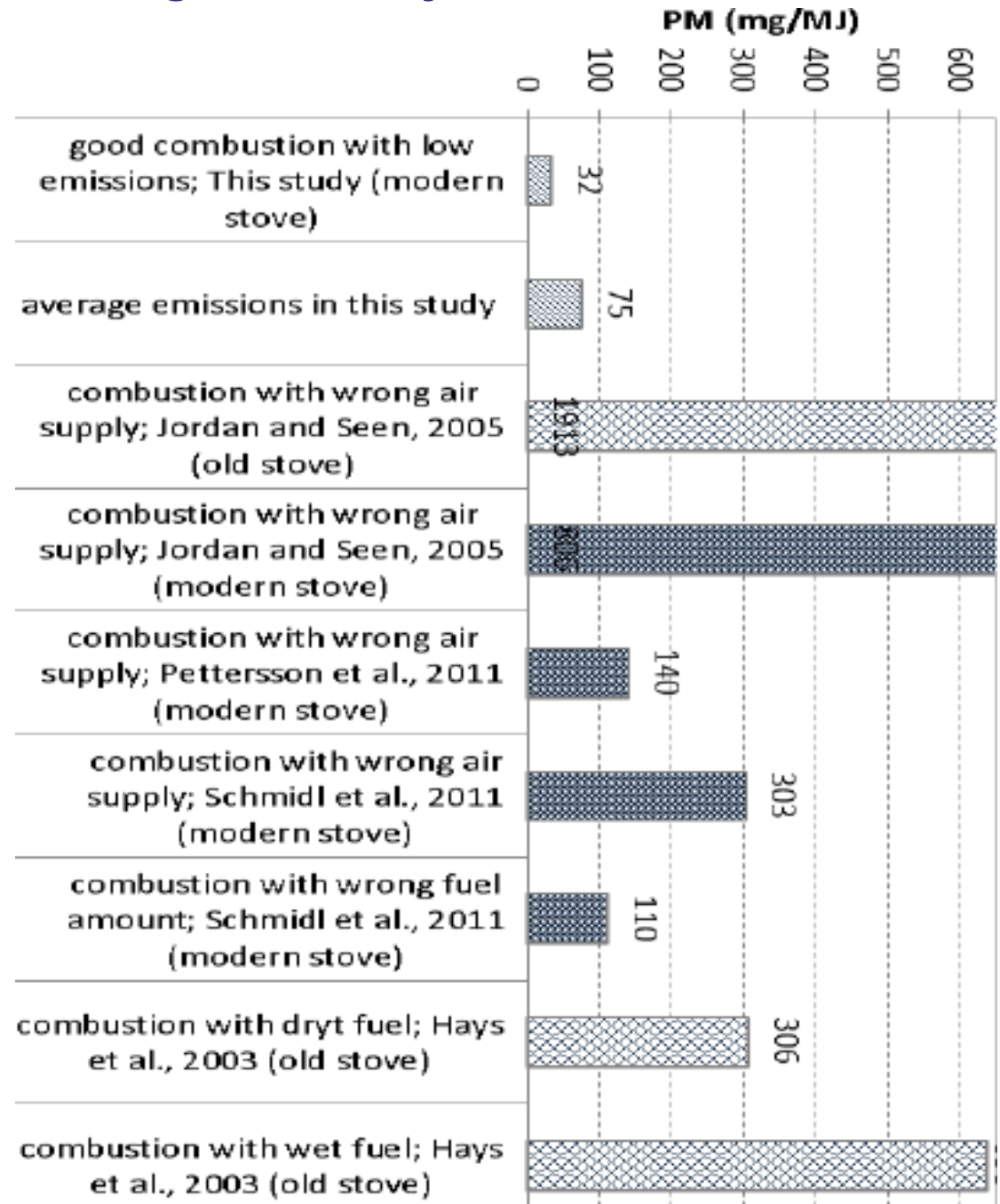

Fijnstof emissies bij kachels erg afhankelijk van kwaliteit van de verbranding [9]

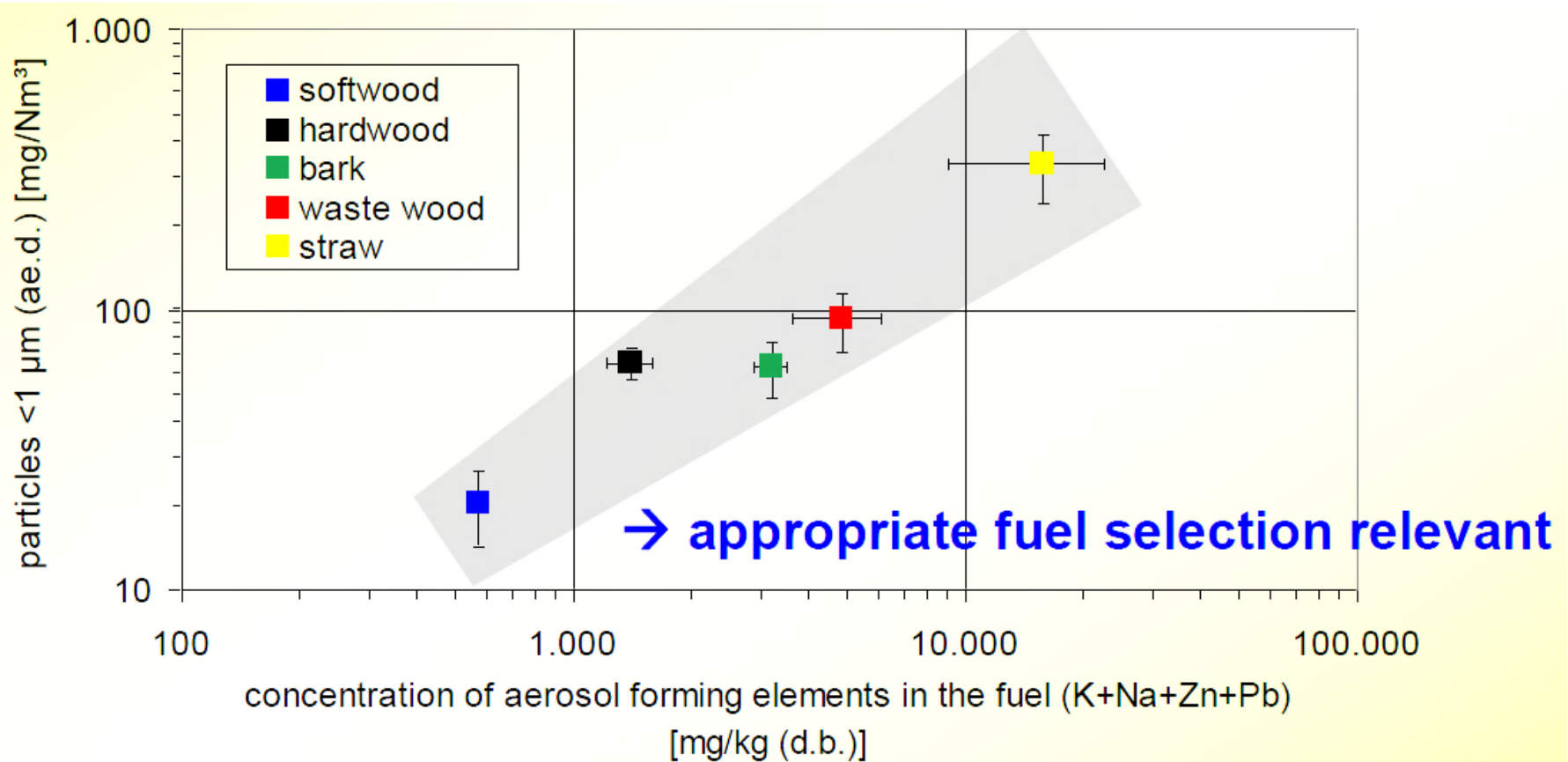
Goede verbranding

Verkeerde hoeveelheid lucht ☹️

verkeerde brandstof ☹️

Er is een verband tussen PM1 en samenstelling brandstof [1]

Goede keuze van brandstof is dus belangrijk

- stukhout en onbehandeld houtafval (max. 20% vocht)
- houtpellets met certificaat

Praktische handelingen die leiden tot lagere fijnstof emissies [8]

Steeds langs boven ontsteken met geschikte brandstof

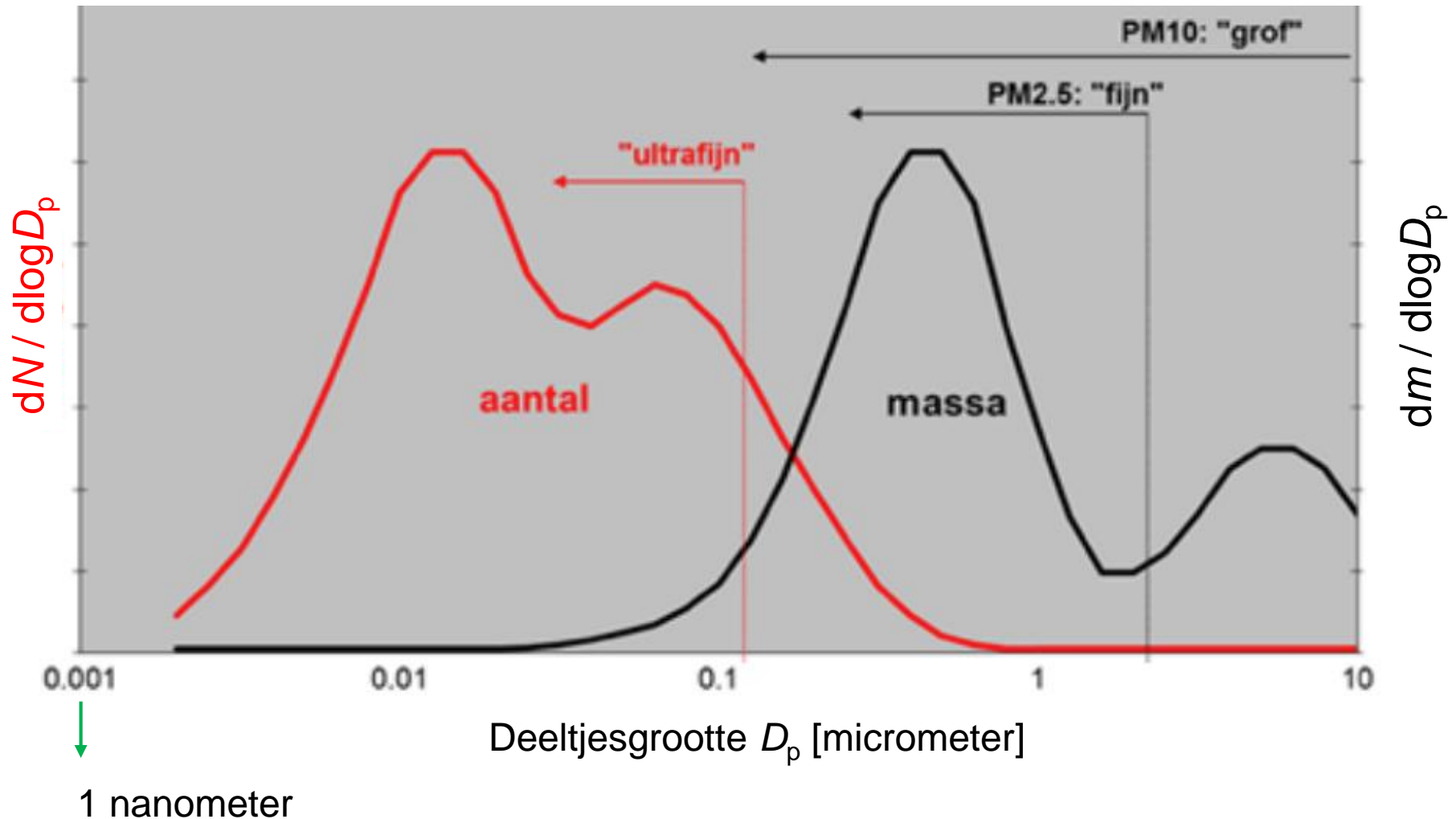
Niet
overladen

Niet fout
plaatsen

Correct
plaatsen

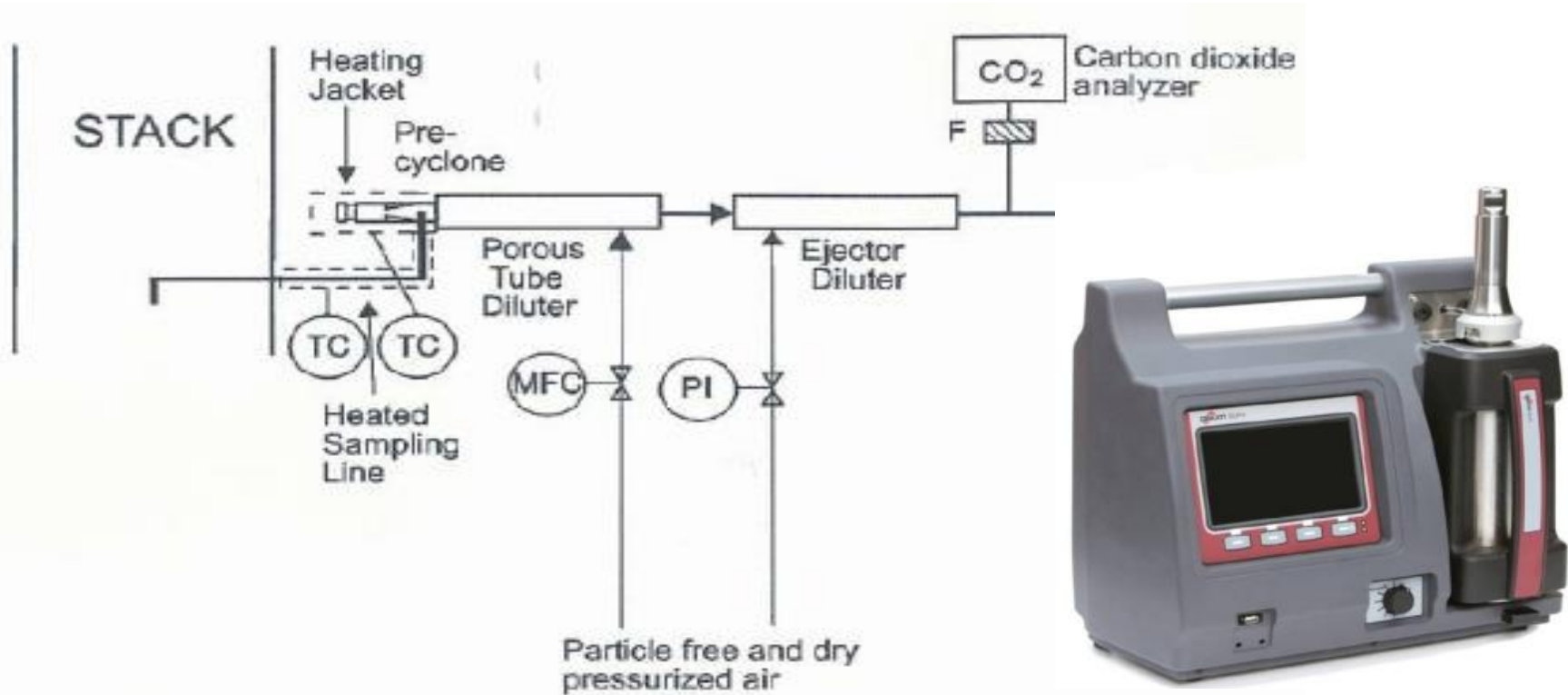
Niet te laat
plaatsen

Deeltjesconcentraties geven een ander beeld dan massa-concentraties

Het meten van fijn stof bij verbranding is erg uitdagend

- vorming van secundaire deeltjes (SOA) kan deels uitgelokt worden in dilutiesysteem
- deeltjes mogen niet samenklonteren en waterdamp mag niet condenseren, anders foutieve meting
- simultane meting van 14 deeltjesgroottes: 0.006 tot 10 μm in real-time
- chemisch analyse mogelijk

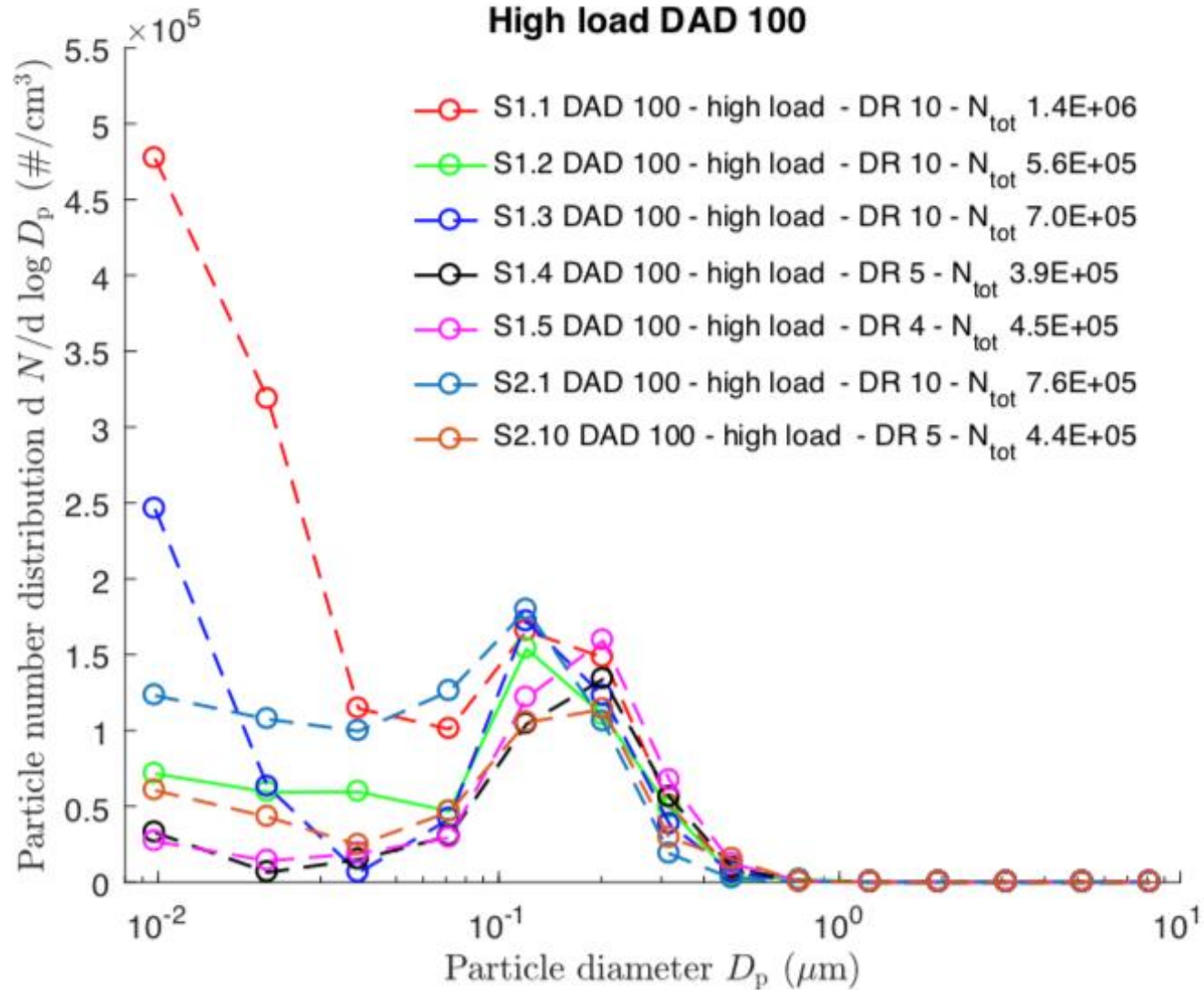

Meetapparatuur is mobiel dus meting op verplaatsing is mogelijk

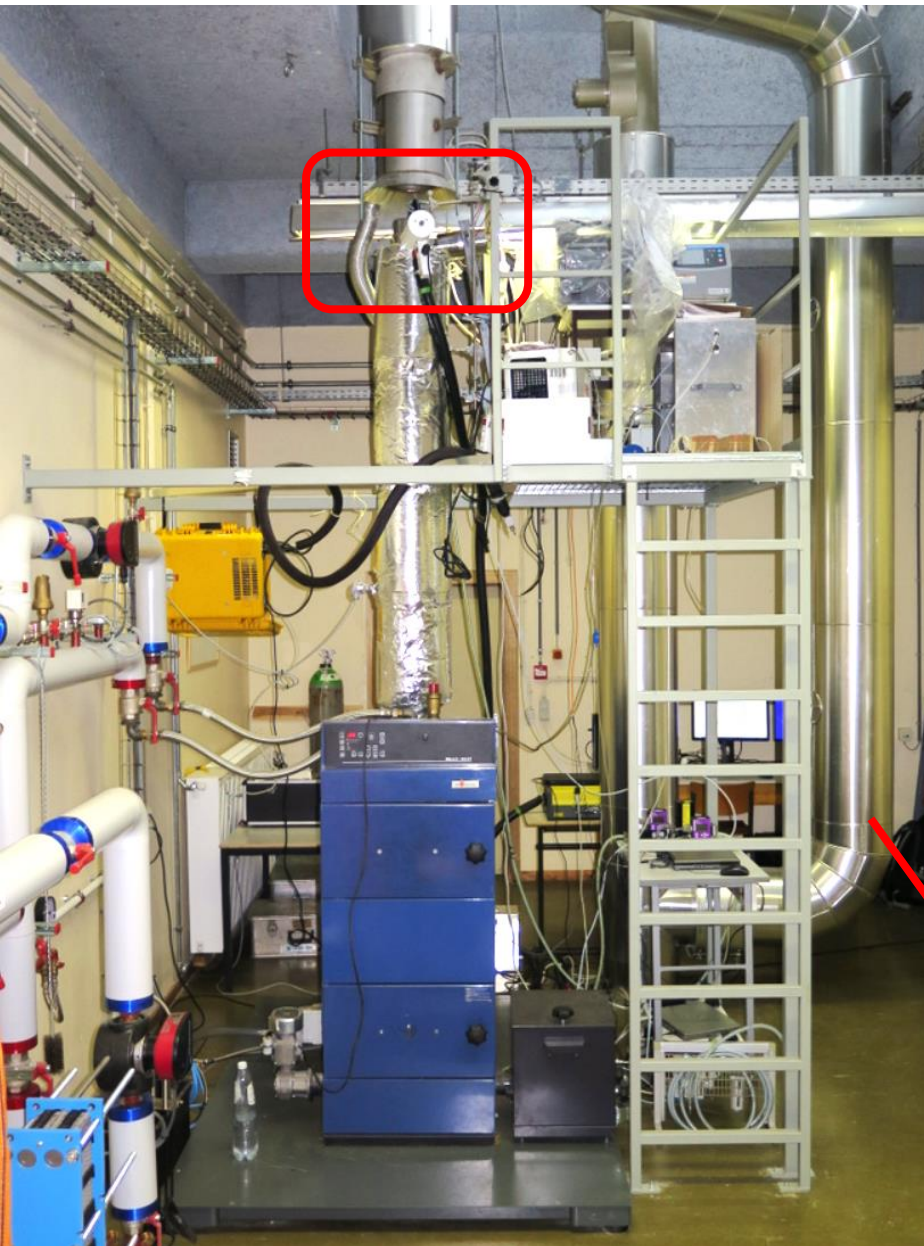

Voorbeeld van een deeltjesdistributie in de rookgassen van een 4.5 MW biomassa boiler

Testopstelling in VUB-labo voor biomassaketels laat real-time metingen van fijnstof toe

Testen van verschillende dilutiesystemen

nabootsing atmosferische verdunning in extra lang rookgaskanaal

Er bestaan ook andere materialen om pellets van te maken, zogenaamde agropellets

rietgras

zonnebloemschil

hout

stro

appelsienschil

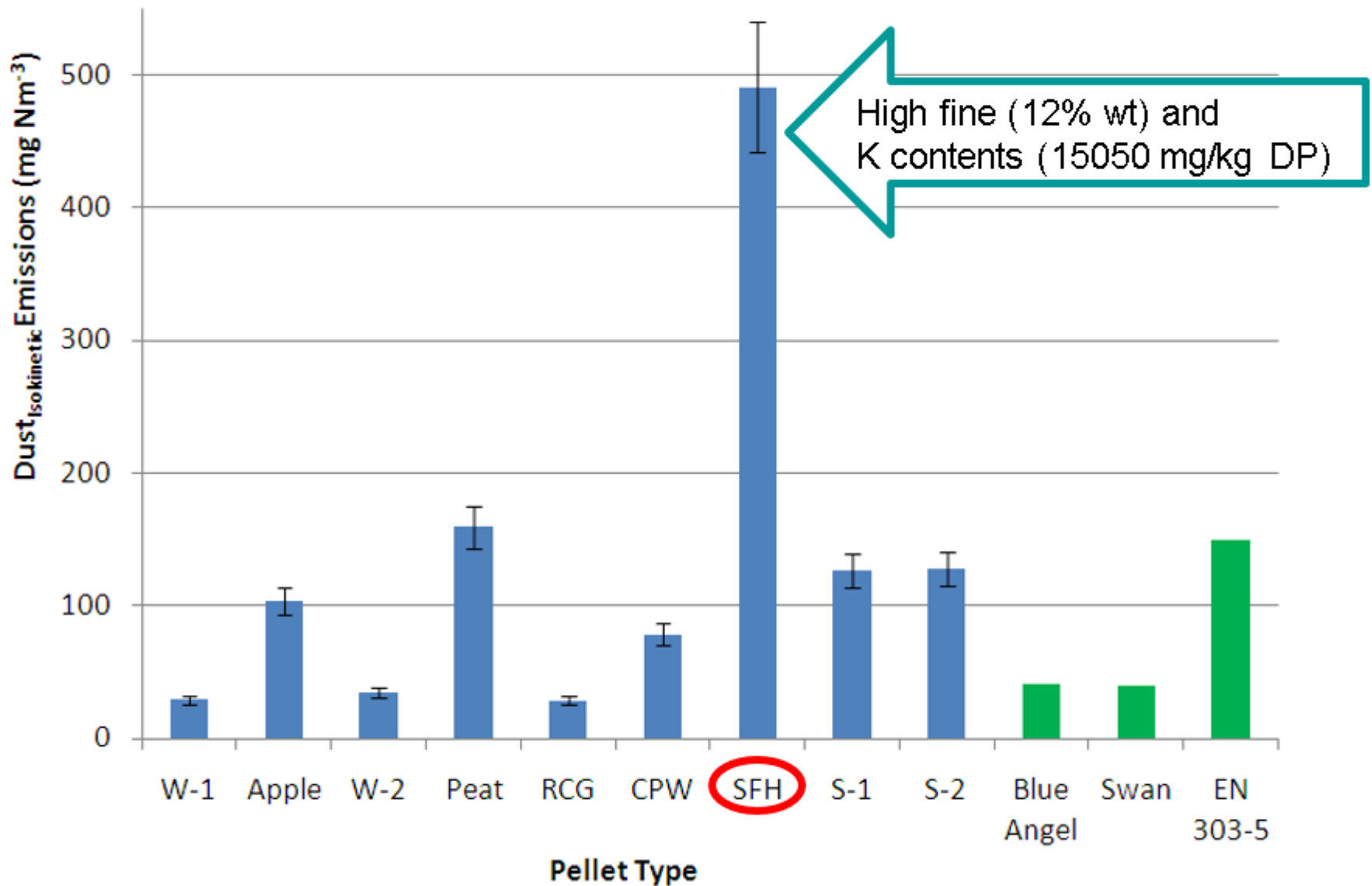

appelschil

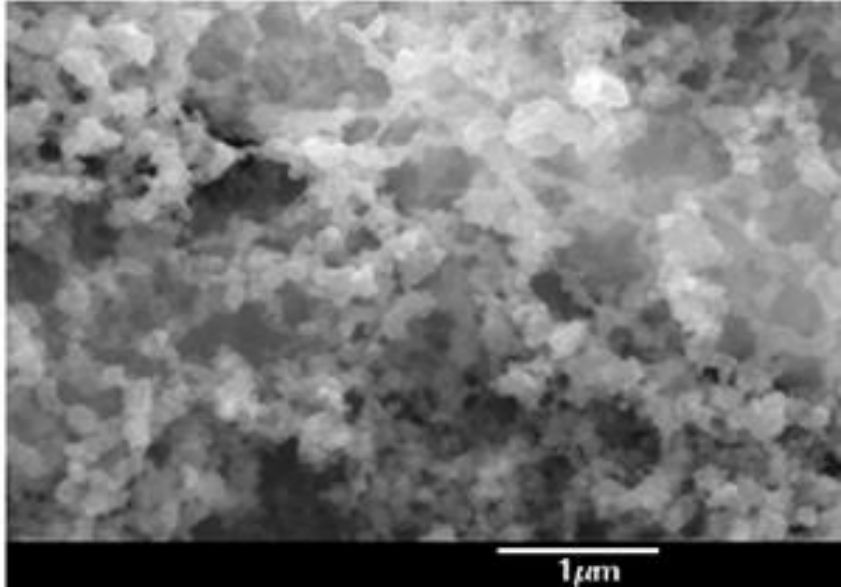
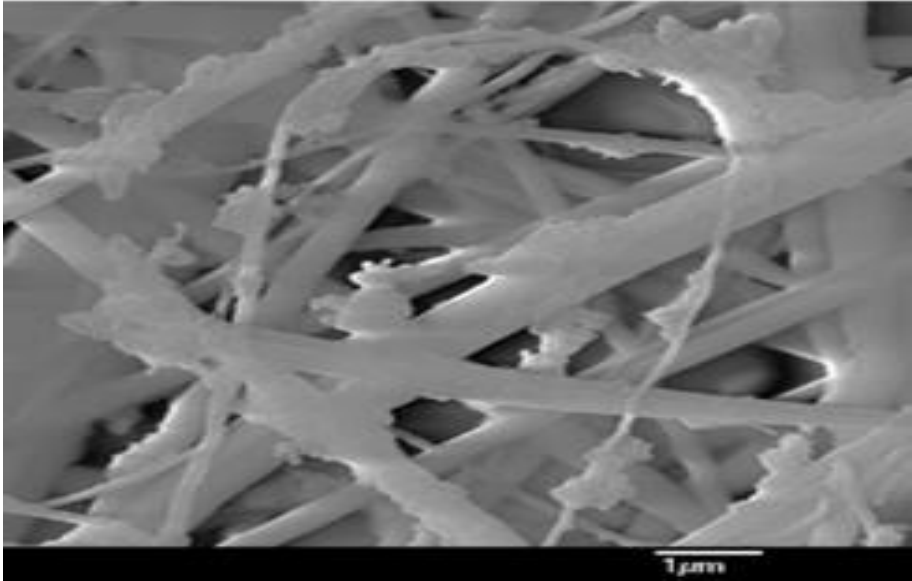
turf

Fijnstof emissies bij verbranding van agropellets functie van samenstelling agropellets

Afmetingen fijnstof ook afhankelijk van positie brandstoftoevoer

Fijnstof opgevangen met filter in rookgaskanaal van boiler (SEM beelden)

Brandstoftoevoer

langs bodem

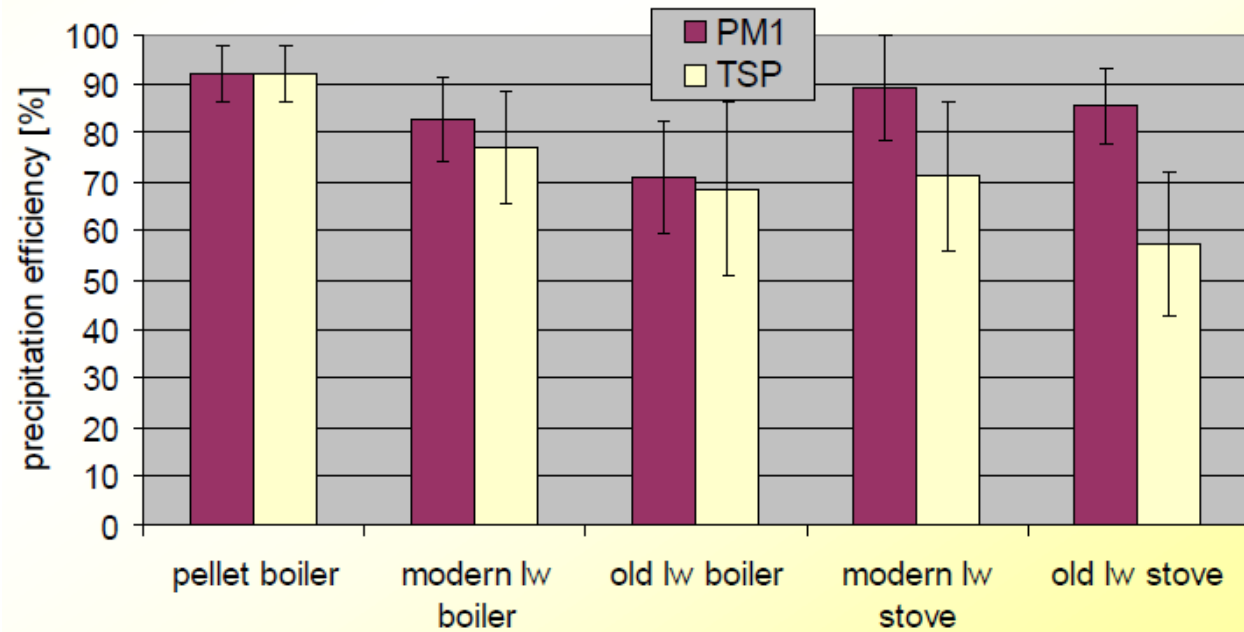
langs top

Diameter

300 to 600 nm

150 to 350 nm

Er bestaan verschillende *end of pipe* technieken, maar kost en correct gebruik niet vanzelfsprekend

ESP presteert bv. minder na overbelasting, vraagt onderhoud

Andere technieken: keramische filter, multicycloon, doekfilter,...

Fijnstof... veel stof tot nadenken

Minder PM1 van moderne kachels en ketels dan van oude technologie

Bediening toestel & gebruikte brandstof is erg belangrijk

Nog veel oude technologie op de markt → ruimte tot verbetering

Overheid moet goed informeren

Metten van PM is complex

Betere en meer real-life meettechnieken noodzakelijk

Bedankt voor uw aandacht

Svend Bram, svend.bram@vub.be

VUB vakgroep INDI, onderzoeksgroep BURN

<http://burn-research.be/>

Referenties

- [1] State-of-the-art of small-scale biomass combustion in boilers, I. Obenberger, IAE Bioenergy Task 32, 2012
- [2] Particulate matter science for policy makers, A NARSTO Assessment, 2004
- [3] PM emissions from old and modern biomass combustion systems and their health effects, J. Kelz et al., 18th Eur. biomass conference, 2010
- [4] Particulate emissions from biomass combustion in IEA countries, T. Nussbaumer et. al, 2008
- [5] Characterisation of particles from wood combustion with respect to health relevance and electrostatic precipitation, T. Nussbaumer et al., 2011
- [6] Environmental impact of small scale pellets boilers in the context of Belgian quality labelling, V. K. Verma, PhD thesis, VUB, 2011
- [7] State-of-the-art and assessment of filter technologies for residential biomass combustion systems, I. Obenberger, IAE Bioenergy Task 32, 2012
- [8] Particulate matter emissions from small-scale biomass combustion systems - characterisation and primary measures for emission reduction, T. Brunner, 2012
- [9] Particulate matter emissions and odor from small modern biomass stoves, M. Kistler et al., Vienna University of technology, 2014
- [10] Zeg niet zomaar hout verbranden: duurzaam en doordacht energie winnen uit biomassa, N. Devriendt, VITO, 2016
- [11] Literature review of emissions of modern wood combustion devices and emissions reducing technologies, under real-life conditions, en.vmm.be, 2018
- [12] Chemkar PM10 – Stedencampagne 2, Chemische karakterisering van fijn stof in Mechelen, Leuven, Kortrijk, Hasselt en Aalst, 2013-2014, Vlaamse Milieumaatschappij, 2015

Gebruikte afkortingen en symbolen

	EN	NL	FR
Cl	chlorine	chloor	chlore
K	potassium	kalium	potassium
Na	sodium	natrium	sodium
Pb	lead	lood	plomb
S	sulphur	zwavel	soufre
Zn	zinc	zink	zinc
	ash	as	cendre
	soot	roet	suie
	flue gas	rookgas	gaz de combustion

CFD	Computational Fluid Dynamics
ESP	Electrostatic Precipitator
OGC	Organic Gaseous Compounds
PAH	Polycyclic Aromatic Hydrocarbon, NL: PAK
PM	Particulate Matter
SOA	Secondary Organic Aerosols
TSP	Total Suspended Particles